

Sp. 223. Tillaga til þingsályktunar [187. mál]

um frystingu kjarnorkuvopna.

Flm.: Páll Pétursson, Ingvar Gíslason, Stefán Valgeirsson,
Haraldur Ólafsson, Þórarinn Sigurjónsson, Guðmundur Bjarnason,
Jón Kristjánsson, Davíð Aðalsteinsson.

Alþingi ályktar að lýsa þeirri skoðun sinni að Ísland eigi að leitast við að ná samstöðu með öðrum ríkjum Norðurlanda um „frystingu“ á framleiðslu kjarnavopna og bann við tilraunum með kjarnavopn. Ísland skal hafa frumkvæði um tillöguflutning á vettvangi Sameinuðu þjóðanna um þau mál á grundvelli ályktunar Alþingis 23. maí 1985.

Greinargerð.

Í ályktun Alþingis um stefnu Íslendinga í afvopnunarmálum, sem samþykkt var einróma 23. maí 1985, segir m.a.:

„Alþingi fagnar hverju því frumkvæði sem fram kemur og stuðlað getur að því að rjúfa vítahring vígbúnaðarkapphlaupsins.

Alþingi ályktar að beina því til ríkisstjórnarinnar að styðja og stuðla að allsherjarbanni við tilraunum, framleiðslu og uppsetningu kjarnavopna undir traustu eftirliti, svo og stöðvun á framleiðslu kjarnakleyfra efna í hernaðarskyni, jafnframt því að hvetja til alþjóðlegra samninga um að árlega verði reglubundið dregið úr birgðum kjarnavopna. Þessu banni og samningum um niðurskurð kjarnorkuvopna verði framfylgt á gagnkvæman hátt þannig að málsaðilar uni því og treysti enda verði það gert í samvinnu við alþjóðlega eftirlitsstofnun.

Leita verður allra leiða til þess að draga úr spennu og tortryggni milli þjóða heims og þá einkum stórveldanna. Telur Alþingi að Íslendingar hljóti ætíð og hvarvetna að leggja slíkri viðleitni lið.“

Á allsherjarþingi Sameinuðu þjóðanna er til umfjöllunar tillaga um „frystingu“ kjarnorkuvígbúnaðar, flutt af Mexíkó, Svíþjóð og fleiri ríkjum. Afstaða Íslands var sú að sitja hjá, en þeirri afstöðu viljum við breyta. Þess er rétt að geta að Norðmenn höfðu sömu skoðun en hafa nú breytt afstöðu sinni og styðja tillöguna.

Flutningsmenn telja eðlilegt að Íslendingar hafi frumkvæði að sameiginlegri stefnumótun Norðurlanda.

Fylgiskjal I.

ÞINGSÁLYKTUN UM STEFNU ÍSLENDINGA Í AFVOPNUNARMÁLUM (Samþykkt á Alþingi 23. maí 1985.)

Alþingi ályktar að brýna nauðsyn beri til að þjóðir heims, ekki síst kjarnorkuveldin, geri með sér samninga um gagnkvæma alhliða afvopnun þar sem framkvæmd verði tryggð með alþjóðlegu eftirliti.

Enn fremur telur Alþingi mikilvægt að verulegur hluti þess gífurlega fjármagns, sem nú rennur til herbúnaðar, verði veittur til þess að hjálpa fátækum ríkjum heims þar sem tugir milljóna manna deyja árlega úr hungri og sjúkdómum.

Alþingi fagnar hverju því frumkvæði sem fram kemur og stuðlað getur að því að rjúfa vítahring vígbúnaðarkapphlaupsins.

Alþingi ályktar að beina því til ríkisstjórnarinnar að styðja og stuðla að allsherjarbanni við tilraunum, framleiðslu og uppsetningu kjarnavopna undir traustu eftirliti, svo og stöðvun á framleiðslu kjarnakleyfra efna í hernaðarskyni, jafnframt því að hvetja til alþjóðlegra samninga um að árlega verði reglubundið dregið úr birgðum kjarnavopna. Þessu banni og samningum um niðurskurð kjarnorkuvopna verði framfylgt á gagnkvæman hátt þannig að málsaðilar uni því og treysti enda verði það gert í samvinnu við alþjóðlega eftirlitsstofnun.

Leita verður allra leiða til þess að draga úr spennu og tortryggni milli þjóða heims og þá einkum stórveldanna. Telur Alþingi að Íslendingar hljóti ætíð og hvarvetna að leggja slíkri viðleitni lið.

Um leið og Alþingi áréttar þá stefnu Íslendinga að á Íslandi verði ekki staðsett kjarnorkuvopn hvetur það til þess að könnuð verði samstaða um og grundvöllur fyrir samningum um kjarnorkuvopnalaust svæði í Norður-Evrópu, jafnt á landi, í lofti sem á hafinu eða í því, sem liður í samkomulagi til að draga úr vígbúnaði og minnka spennu. Því felur Alþingi utanríkismálanefnd að kanna í samráði við utanríkisráðherra hugsanlega þátttöku Íslands í frekari umræðu um kjarnorkuvopnalaust svæði á Norðurlöndum og skili nefndin um það álit til Alþingis fyrir 15. nóv. 1985.

Jafnframt ályktar Alþingi að fela öryggismálanefnd, í samráði við utanríkisráðherra, að taka saman skýrslu um þær hugmyndir sem nú eru uppi um afvopnun og takmörkun vígbúnaðar, einkum þær sem máli skipta fyrir Ísland með hliðsjón af legu landsins og aðild þjóðarinnar að alþjóðlegu samstarfi. Á grundvelli slíkrar skýrslu verði síðan leitað samstöðu meðal stjórnmalaflokkanna um frekari sameiginlega stefnumörkun í þessum málum.

Fylgiskjal II.

SAMEINUÐU ÞJÓÐIRNAR ALLSHERJARÞINGIÐ FYRSTA NEFND

5. nóvember 1985.

Endurskoðun og framkvæmd á efni lokaskjals tólfta auka-allsherjarþingsins.

FRAMKVÆMD SAMÞYKKTAR ALLSHERJARÞINGSINS NR. 39/63C UM FRYSTINGU KJARNAVOPNA

Ályktunartillaga frá Indónesíu, Mexíkó, Pakistan, Svíþjóð, Uruguay og Perú.

Frysting kjarnavopna.

Allsherjarþingið,

minnugt þess að í lokaskjali 10. auka-allsherjarþingsins, fyrsta auka-allsherjarþings um afvopnunarmál, sem samþykkt var 1978 og staðfest á ný samhljóða og eindregið á tólfta auka-allsherjarþinginu, öðru auka-allsherjarþinginu helguðu afvopnun, lét allsherjarþingið í ljós þungar áhyggjur vegna þeirrar ógnunar sem tilvist mannkyns stafar af kjarnavopnum og áframhaldandi vígbúnaðarkapphlaupi,

minnugt þess einnig að þingið, við umrædd tækifæri, vakti athygli á að núverandi birgðir kjarnavopna væru meira en nægilegar til að útrýma lífi á jörð og lagði áherslu á að mannkyn ætti því um tvo kosti að velja: að stöðva vígbúnaðarkapphlaupið og snúa sér að afvopnun eða horfast í augu við gereyðingu,

með tilliti til að lýst var yfir á sjöundu ráðstefnu þjóðhöfðingja eða forsætisráðherra óháðra ríkja, sem haldin var í Nýju-Delhi í mars 1983, og á áttundu ráðstefnu utanríkisráðherra óháðra ríkja, sem haldin var í Lúanda, Alþýðulýðveldinu Angóla, í september 1985, að endurnýjuð stigmögnun kapphlaupsins á sviði kjarnorkuvígbúnaðar hvað varðar magn og tæknilega fullkomnun vopna, svo og að traust á kenningum um fælingarmátt kjarnavopna, hafi aukið hættuna á að kjarnorkustríð brjótist út og hafi leitt til frekara öryggisleysis og óstöðugleika í alþjóðamálum,

hafandi hugfast að þjóðhöfðingjar eða forsætisráðherrar sex aðildarríkja Sameinuðu þjóðanna frá fimm heimsálfum hvöttu kjarnorkuveldin í sameiginlegri yfirlýsingu 22. maí 1984 til þess „sem nauðsynlegs fyrsta áfanga, að stöðva með öllu tilraunir, framleiðslu og uppsetningu kjarnavopna og skotbúnaðar þeirra“ og að í Delhi-yfirlýsingunni frá 28. janúar 1985 ítrekuðu þeir: „Það skiptir nú sköpum að kjarnorkuvopnakapphlaupið verði stöðvað. Með því einu er hægt að tryggja að kjarnavopnabirgðir vaxi ekki á meðan samningaviðræður standa yfir“,

í þeirri trú að brýna þörf beri til að koma í veg fyrir hvers kyns frekari aukningu hinna ógnvænlegu kjarnavopnabirgða kjarnorkuveldanna tveggja sem þegar hafa yfir að ráða óumdeilanlegri endurgjaldsgetu og geigvænlegum umframeyðingarmætti,

fagnandi viðræðum Sovétríkjanna og Bandaríkjanna um margvísleg úrlausnarefni er varða himingeiminn og kjarnavopn — langdræg og meðaldræg — þar sem þessi málefni öll eru til meðferðar og úrlausnar með tilliti til hvernig þau tengjast innbyrðis,

með hliðsjón af því að frysting kjarnavopna, þótt hún sé ekki lokatakmark í sjálfu sér, mundi marka árangursríkasta frumskrefið til að koma í veg fyrir áframhaldandi fjölgun og tæknilega þróun núverandi gerða kjarnavopna meðan samningaviðræður standa yfir,

fullilega sannfært um að aðstæður nú séu hinar ákjósanlegustu fyrir slíka frystingu þar eð Sovétríkin og Bandaríkin búa nú yfir jafnmiklum hernaðarmætti á sviði kjarnorku og augljóst virðist að í heild sé nokkurn veginn jöfnuður með þeim,

vitandi það að notkun þeirra aðferða við könnun, sannprófun og eftirlit, sem þegar hefur verið fallist á í nokkrum fyrri tilvikum, mundi nægja til að veita sanngjarna tryggingu fyrir trúverðugum efndum skuldbindinga sem frysting felur í sér,

sannfært um að það yrði öllum öðrum ríkjum, er ráða yfir kjarnavopnum, í hag að fylgja fordæmi tveggja mestu kjarnorkuveldanna:

1. *hvetur enn einu sinni Sovétríkin og Bandaríkin, sem tvö fremstu kjarnorkuveldin, til að lýsa yfir, annaðhvort með einhliða yfirlýsingu samtímis eða sem sameiginlegri yfirlýsingu, tafarlausri frystingu kjarnavopna sem verða mundi fyrsta skref í átt til allsherjaráætlunar um afvopnun er að formi og umfangi yrði sem hér greinir:*

(a) *hún mundi fela í sér:*

- (i) *allsherjarbann við tilraunum með kjarnavopn og skotbúnað þeirra,*
- (ii) *algera stöðvun framleiðslu kjarnavopna og skotbúnaðar þeirra,*
- (iii) *bann við allri frekari uppsetningu kjarnavopna og skotbúnaðar þeirra,*
- (iv) *algera stöðvun framleiðslu kjarnakleyfra efna í hernaðarlegum tilgangi;*

(b) *hún yrði háð viðeigandi eftirlitsráðstöfunum og reglum, svo sem þeim er þegar hefur orðið samkomulag um í SALT I og SALT II samningunum, svo og þeim sem grundvallarsamstaða hefur náðst um í undirbúningsviðræðum um þríhliðasamningana, sem haldnar eru í Genf, um allsherjarbann við tilraunum;*

(c) *hún yrði í fyrstu miðuð við fimm ára tímabil, með fyrirvara um framlengingu eftir að önnur kjarnavopnaríki gerast þátttakendur í slíkri frystingu, eins og allsherjarþingið hvetur þau til;*

2. *óskar eftir því við fyrrnefndu tvö mestu kjarnavopnaveldin að þau leggi fram sameiginlega skýrslu eða tvær aðskildar skýrslur til allsherjarþingsins, áður en fertugasta og fyrsta þing þess hefst, um framkvæmd þessarar ályktunar;*

3. *ákveður að setja á dagskrá fertugasta og fyrsta þingsins dagskrárlið er beri heitið: „Framkvæmd ályktunar allsherjarþingsins nr. 40/. . . um frystingu kjarnavopna.“*